

HAUTSA FINKATZEN DENEAN

Jendearen joan-etorria etengabea da Jordaniako Mafraq erdiguneko kale eta dendetan 11:00ak jo berri direnean. Trafikoaren zalapartak eta martxa motelak gauzak patxadaz eta arnas sakon batek akuilatuta hartzera behartzen gaitu. Zaatariko errefuxiatuen kanpalekutik hamabost kilometrotara dagoen hiri honetan egin dugu hitzordua. Siritatik ihes egin eta hemen errefuxiatu diren lau pertsonarekin.

 JON GARATE ONDARRE ETA SHEFA'A QUDAH JON GARATE ONDARRE

Zaatari kanpalekua, Jordaniako iparraldean, izen bereko herrixkaren alboan eta ingurugiro gogorrek baldintzatutako desertu beteana dago. Siriako gerratik ihes egindako milaka eta milaka lagun biltzen dituen eremu honek hargarren urteurrena bete du uztailean. 2013ko martxoan, Baxar al-Assaden gobernuak Siriako hegoaldean abian jarritako kanpaina militarren ondotik, 156.000 pertsona biltzera iritsi ziren kanpalekuan. Gaur egun, UNHCR-Iheslariantzako Nazio Batuen Goi Mandatariaren Bulegoa- erakundearen estimazioen arabera, 80.000 bat pertsonak bizirauten du bertan eta, konponbide zabalago baten faltan, ez dirudi berehalakoan aldaketarik izango denik. Are gehiago, egoera betikotzera bidean doanaren zantzuak besterik ez dira ageri non-nahi.

Bizi duten egoera zaugarria dela eta, elkarrizketatua izateko prest dagoen jendea topatzea ez da lan erraza izan. Errefuxiatu izaera aitortu zaien arren, asko eta asko beldur dira behin identifikatuak izan ezker Siriako Gobernuak beraien burua edo sorlekuan gelditutako familia arriskuan jar leza-keelako.

Ahmad -37 urte- 2013an iritsi zen kanpalekura. Lehen unean bakarrik iritsi bazen ere, bi hilabeteren buruan emazteak eta seme zaharrenak egin zuten bat berarekin. Orduetik familia handitu eta hiru alaba gehiago ekarri dituzte mundura. Urtebetez Amman hiriburuan bizitza hobea bilatzen saiatu zen arren, urtebeteren buruan kan-

palekura itzultzea erabaki zuen. Herrialdean dokumentazio legalik gabe ibiltzeak lan baldintzarik txarrenetarako aukera baino ez du uzten kasurik onenetan. Txarrenetan, segurtasun indarrek atzeman ezker, Jordaniako Azraq kanpalekuko Village 5 delako gunera eramatea ekar lezake. Azken hau ezaguna da, besteak beste, *Daesh* edo

1990ean sortua

Aholkularitza zerbitzu
ezberdinak eskaintzen ditugu:

- Zerga-ordainketak
- Merkataritza
- Kontabilitatea
- Legedia
- Lan esparrua

Urbietan, 15. Hernani.
943 33 12 67
Brintza.com

Estatu Islamikoarekin –edo UNHCRko bozeramaile batek adierazi zuen moduan “segurtasun eta nazio-segurtasun arrazoiengatik” – bat egindako 10.000 pertsona inguru biltzen dituelako pre-sondegien moduko segurtasun neurrien artean.

Ali –31 urte, izen asmatua da anonimotasuna gorde nahi duelako– ere 2013an iritsi zen Zaatarira, ama eta anai-arrebekin batera muga legez kanpo zeharkatuta, beste askok bezala jaioterrian erregimenaren aurka egon izanagatik, ezin izan zutelako pasaportea berritu. Sirian iraultza piztearekin batera enpresaritza ikasketak eten eta kazetari lanetan hasi zen izenordea erabiliz. Ahmadek bezala, kanpamendutik irten ahal izateko bertako zuzendaritzaren baimena ezinbestekoa du. Baimena lortzea ez da edonolako izapidea, sarritan hainbat orduz itxaron behar izaten baitute. Errefuxiatu politikotzat du bere burua eta, bere lana medio, Siriakoek ez ezik Jordaniako zerbitzu sekretuek hainbat aldiz ikertu dutela dio.

Kanpalekutik kanpo, Mafrag hirian ziztatu garen pisuan legalki bizitzeko

Alik Sirian hasitako kazetari lanari eustea erabaki du aukera agertzen zaionean. Hilabetean 300 dolar arteko ordainsaria lor dezake, baina batzuetan kanpamenduko kudeatzaileek dirua ukatzen diotela dio

baimena duten arren –2018tik Jordaniako Gobernuak osasun estaldura galtzearen truke onartzen die hala eskatzen dutenei–, Majide eta Dilalen –29 eta 35 urte hurrenez hurren– familiaren egoera ez da askoz hobea. Bi

hurrekin batera partekatzen duten etxebizitza xumean, bien artean hilerero jasotzen dituzten 53 dinar jordaniarrak –75 euro inguru– ez dira nahikoak alokairuaren 110 dinarrak ordaintzeko. Eta hori argindarra, ura, janaria, haurren beharrak eta gainontzekoak kontuan hartzen hasi aurretik.

2016az geroztik elkarrekin ezkontuta dauden arren, Nazio Batuen Era-kundeak ez die familia egitura aitortu, eta beraz, Majide oraindik Azraq kanpalekuan izen emanda bezala ageri da erregistroetan. Aitortza horrek dirulaguntzak zertxobait handitzeaz gain, burokratikoki gauzak asko erraztuko lizkieke. Hilero berritzera behartuta dagoen alegiazko lan baimen batek ahalbidetzen dio familiarekin etxe berean bizitzea. Baimena berritzeak kanpalekura hiru orduko joaneko bidaia egitea suposatzen dio eta, kasu batzuetan, egun pare batez bertan ezagunen baten dendan itxarotea – ez baitu honezkero berezko tokirik bertan– beste hiru orduko bueltako bideari ekin aurretik. Baimena eguneratuta ez izateak, beste behin atxiloaldia eta familiarekiko aldentzea ekarriko lizkioke.

Errefuxiatuen artean egoera ekonomikoak desberdinak diren arren, guztien egoera larria dela nabarmena da. Hau areagotu besterik ez da egin urteak aurrera joan ahala GKE txikiak desagertu eta gobernuetatik gertuen daudenak soilik gelditu diren heinean. Dilalen kasuan adibidez, kanpamentutik kanpo egonagatik, hilabeteroko oinarritzko esleipenetik kanpo ez du inolako laguntzarik jasotzen ez berak ezta familiak ere. Egunean eguneko lan puntualak aurkitzea da momentuz esperantza bakarra, eta hauek ez dira egunero agertzen. Uzta bilketa sasoia denean, zorteko bada, azeituna edo tomatea jasotzen zazpi dinar –hamar bat euro– lor ditzake hamabi orduko lan egunaren truke.

Aliren kasuan, Sirian hasitako kazetari lanari eustea erabaki du aukera agertzen zaionean. 2013an kanpalekuan uholdeak izan zirenean *freelance* modura jardun zuen *BBC*, *France24* edo *Al Jazeera* bezalako komunikazio taldeentzat. Orditik hainbat GKErentzat egin du lana: IRC –International Rescue Comittee–, Save The Children eta UNICEF. Hilabetean 300 dolar arteko ordainsaria lor deza-

Alik, etorkizunari buruz galdetuta, ez du bi aldiz pentsatu behar perspektibak laburbiltzeko: “Kanpalekuak badu etorkizuna, pertsonen ordea ez”

ke kazetari lanagatik, baina batzuetan kanpamentuko kudeatzaileek dirua ukatzen diotela dio. Egutegiko egun esanguratsuetan, hamabi orduko lan jardunarengatik 50 dolar ere lortzera iritsi izan da, betiere ordaindu nahi izan diotenetan. Ahmadek jaioterrian piztutako futbolari bokazioari eutsi dio muga zeharkatu ondorengoan ere. Haurren taldeak entrenatzen ditu egun erdiz, ordainetan 100 dinarreko –145€ inguru– “laguntza” jasotzen du hilerero.

Egoera hauek guztiak urtetan hainbat aldaketa jasan dituen kanpalekuaren testuinguruan sortzen dira. 2013an, gerra luzerako zihoala ikusita, behin-behineko olanazko dendak karabana zuriekin ordezkatzeko hasi ziren. 25.000tik gora ezarri dira az-

ken hamarkadan UNHCR-en datuen arabera. Horiek baldintzak zertxobait leuntzea ekarri dute, batez ere udako temperatura jasangaitz edota neguko haize hotzaren aurrean. 2016ko azarotik martxan da inoiz errefuxiatu kanpaleku batean ezarri den eguzki-panel

zentralik handiena ere. Berari esker 12 eta 14 ordu arteko argindar emaria dute. Kanpalekuko etorbide nagusietan hainbat negozio eta denda loratu dira horrela, gutxinaka asentamenduaren behin-behinekotasuna behin-betikotasunerantz gerturatuz.

Etorkizunari dagokionez ez dirudi norbanakoentzat gauzek hobetzeko itxura handirik dutenik. Dilal eta Majidek etxegabetze agindua mahai gainean dute jadanik, azken hiru hilabete-tako gastuei aurre egin ezinda. Eta ez da okerrena, Majidek zazpi hilabeteko haurdunaldia gaindituta duela ikusita. Legez kanpokoa den arren, haurra etxean erditzea beste aukerarik ez du ikusten, ospitaleko kostuak kontuan izanda.

Ahmed eta Ali ere etsita ageri dira. Seme-alabek harrera herrialdean ikasketak egin ditzaketan arren, badakite, euren jatorria medio, ez daukatela lan merkatuan sartzeko inongo aukerarik. Siriaren eguno egoera ikusita, itzultzea ere ez dago aukeren artean. Alik, etorkizunari buruz galdetuta, ez du bi aldiz pentsatu behar perspektibak laburbiltzeko: "Kanpalekuak badu etorkizuna, pertsonek ordea ez". ●

DURANGO
Garena eginez

**Euskara neu naiz,
geu gara**

Euskararen Eguneko ekitaldia
udaletxeko plazan
Abenduaren 2an, 12tan

Biografia bat baino gehiago

Hezkuntzari, herrigintzari eta euskalgintzari eskainitako bizitza, guztiontzat eredu.

EUSKAL PEDAGOGOAK LOKATZETAN

Joxe Mari Auzmendi, Hik Hasiren arima, A-tik Z-ra

NAGORE
IRAZUSTABARRENA
URANGA

Lady Chatterleyren eskandalu etekintsua

Florentzia, 1928. David Herbert Lawrence (1885-1930) idazle ingelesak *Lady Chatterley's Lover* (Lady Chatterleyren maitalea) nobelaren hainbat bertsio idatzi zituen. Nobelak goi mailako emakume baten eta klase baxuagoko gizon baten arteko harreman sexuala kontatzen zuen modu esplizituan, eta egilea jakituz zailtasunak izango zituela lana bere horretan ohiko merkatuan argitaratzeko. Horregatik, 2.000 aleko edizio pribatu bat egin zuen Ingalaterran zituen harpidedunen artean banatzeko.

1932an, D. H. Lawrence hil eta bi urtera, Ingalaterran, bertsio moldatu bat argitaratu zuten, baimendua baina oso zentsuratua, artean bizirik balego egileak onartuko ez zukeen, Gerald Gould kazetariak orduan idatzi zuenez, "idazlearentzat garrantzi psikologiko izugarria zuten pasarteak kendu dizkiotelako".

1959an Argitalpen Lizunen Legea jarri zuten indarrean Ingalaterran. Lizuntzat jotzen ziren obrak argitaratzea kartzelarekin zigortzen zuen lege berriak, baina zigorra saihesteko baldintza bat ere jasotzen zuen: obrak balio literarioa izatea. Zirrikutua baliatuz, Penguin argitaletxeak apustu arriskutsua egin zuen orduan: *Lady Chatterleyren maitalearen* hirugarren bertsioa, egilearen ustez biribilena zena, bere horretan argitaratzea. Kartzela zigorraz gain, dirutza zegoen jokoan, editoreek 200.000 ale prestatu baitzituzten -ezohiko inprenta batean, erabili ohi zuen inprentaren

DEREK BERWIN

ezezkoaren ondoren- eta abokatu talde garestia kontratatu baitzuten. Zenbait iturriren arabera, Allan Lane editoreak probokatu zuen epaiketa, hainbat ale hartuta zuzenean fiskaltzara jo zuzenean. Penguinek xehetasun hau baieztatu ez badu ere, argi dago epaiketaren bila joan zirela eta lortu zutela, argitalpena 1960an epaitu baitzuten.

Epaia zain, marketin kanpaina behintzat egin zeukaten, eskandalua egunkari eta aho guztietan baitzebil. Une batean Mervyn Griffith-Jones fiskal nagusiak zera galdetu zien zinpeko epaimahaikideei: "Liburu hau zuen emazteek edota mirabeek irakurtzea nahiko zenukete?". Eta, azkenean, nahi

eta espero ez zuen moduan erantzun zioten, 1960ko azaroaren 2an editoreak errugabetzat jo baitzituzten. Egun bakarrean agortu zen 200.000 aleko edizioa, eta hurrengo hiru hilabetetan hiru milioi liburu salduko zituzten.

Etekin ekonomikoa handia atera zuen argitaletxeak jokaldi horri esker, baina etekin kulturala nabarmenagoa izan zen, Geoffrey Robertson abokatuak hauxe esan zuen orduan: "Britainiar historian ez dago halako eragin soziala izan duen epairik". Handik aurrera zentsura asko baretu zen, eta fiskalaren amesgaiztoa beteaz, emazteek eta mirabeek lehen lizuntzat jotzen ziren balio handiko lanak irakurtzeko aukera izan zuten. ●

ANDREW MEDICINI

Inklinazioa berriro bilutzuko dute

1616an Artemisia Gentileschik biluzik margotu zuen *Inklinazioaren alegoria*. 65 urte geroago koadroa Florentziako Buonarroti Etxeko sabaian zegoen, eta Michelangeloren biloba Leonardo Buonarrotik Inklinazioa estaltzea erabaki zuen, lizuna omen zelako; oihal batzuk margotu zizkioten. Egun, teknologiek oihalak kendu eta originala berreskuratzeko aukera ematen

dute, eta horrek eragiten duen dilemari irtenbide bikoitza ematea erabaki dute errestituzioaileek: jauregiko sabaian bertsio estalia jarri dute berriro, "itxura horrekin lortu duen balio historikoari eusteko"; baina digitalki oihalak kenduko dizkiote eta bertsio biluztu birtual bat ere egingo dute, Inklinazioa Gentileschik margotu bezala ere ikusgai egon dadin. ●